

Kan ik dit wel veilig eten?

Een kwalitatief onderzoek onder consumenten naar risicoperceptie van voedsel en de geschiktheid van sociale media als informatiebron.

Elsemieke Hillen - s0095338

31-08-2011

Kan ik dit wel veilig eten?

Een kwalitatief onderzoek onder consumenten naar risicoperceptie van voedsel en de geschiktheid van sociale media als informatiebron.

Bachelorscriptie Psychologie, richting Conflict, Risico & Veiligheid.
Faculteit Gedragwetenschappen, Universiteit Twente, Enschede.

Auteur: E.A.M. Hillen

Studentnummer: s0095338

Eerste begeleider: Dr. M.W.M. Kuttchreuter

Tweede begeleider: Dr. Ir. P.W. de Vries

Samenvatting

Het doel van dit kwalitatieve onderzoek is inzicht krijgen in de perceptie van voedselrisico's door Nederlandse consumenten, en of zij vinden dat sociale media geschikt is om informatie over voedselrisico's mee te verkrijgen.

Dit is belangrijk omdat er onvoldoende kennis is over wat ontvangers van berichten over voedselrisico's vinden van het gebruik van sociale media om deze berichten te verspreiden, dit terwijl juist sociale media van grote invloed kan zijn op onze communicatie in de toekomst.

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een twintigtal (n=20) interviews met Nederlandse consumenten. Deze reeds beschikbare dataset is getranscribeerd en vervolgens geanalyseerd.

Gebleken is dat de meeste respondenten ongezonder eten en bederf van voedsel een voedselrisico vinden. Een voedselcrisis wordt het vaakst als een situatie omschreven waarin er geen of te weinig voedsel en/of water aanwezig is. Omdat de interviews zijn afgenomen in een situatie zonder actuele voedselcrisis, is er inzicht gekomen in de basisperceptie van voedselrisico's.

Vertrouwen in een bron van berichten over voedselrisico's is belangrijk voor mensen. Overheidsinstellingen worden betrouwbaarder geacht dan producenten of bedrijven.

Sociale media is niet zomaar geschikt als communicatiemiddel over voedselrisico's. De consumenten geven aan dat het ligt aan de bron van de informatie, of deze betrouwbaar is maakt verschil in de geschiktheid. Sociale media wordt als kanaal niet in alle vormen en niet voor alle generaties geschikt gevonden.

Er kan voor de overheid en andere instellingen die informatie verstrekken over voedselrisico's de aanbeveling worden gedaan om het gebruik van sociale media om berichten mee te verspreiden verder te onderzoeken.

Abstract

This qualitative research tries to find out how Dutch consumers think about food risks and whether they think social media can be used to get information about food risks. It is of importance because there is a lack of knowledge in how those receiving messages about food risks think about the way they get their information, while social media is likely to play a big role in the way we communicate in the future. For this research twenty (n=20) interviews with Dutch consumers were used. This available set of data was transcribed and then analysed.

It is found that most respondents see unhealthy food and spoiled food as a food risk. A food crisis is most described as the situation where there isn't enough food or water available. Since the interviews were taken in a situation without an actual food crisis, this research gives us a basic perception of food risks.

Trusting a source of information appeared to be important to people. Public authorities tend to be found more reliable as sources of information than companies or the food producing industry.

Social media isn't valued as a good channel for information per se. The respondents state that it depends on what the actual source of the information is, the level of reliability of this source makes it a suitable source or not. Social media is found to be useful but not in all kinds and not for every generation. For the government and other public authorities who spread information about food risks, a recommendation is done to further research the use of social media to distribute information about food risks, and how it is suitable in different situations and for which groups of people.

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie, geschreven ter afsluiting van mijn bachelor Psychologie aan de Universiteit Twente.

Ik kwam ooit naar Enschede met een duidelijk plan. Ik wist wat ik wilde studeren en welke kant ik daarmee op zou gaan. Heel wat jaren, kennis, richtingen en veranderingen later rond ik dit plan af en sla ik een andere weg in. Maar niet zonder terug te kijken naar wat ik de afgelopen jaren allemaal heb geleerd. Deze kennis neem ik mee naar mijn volgende plan en richting, waar ik goed gebruik kan maken van alles wat ik over de mens en zijn gedrag heb geleerd.

De afgelopen zes maanden zijn niet altijd even makkelijk geweest, maar wel ontzettend leerzaam. Het bleek dat het ondergaan en herstellen van een knie-operatie en het schrijven van een scriptie te combineren viel, en ik heb in het laatste onderdeel van mijn studie psychologie nog heel veel bijgeleerd over het doen van onderzoek en wetenschappelijk schrijven.

Allereerst een woord van dank naar mijn eerste begeleider Margôt, dank voor het bieden van de ruimte om te herstellen, het mij vrij laten om zelf te ontdekken en voor alles dat je me geleerd hebt over het doen van kwalitatief onderzoek.

Ook dank aan mijn tweede begeleider Peter, het was leuk dat je zoveel jaar na PO2 nog eens mijn begeleider was en me op dezelfde enthousiaste manier hebt geholpen met de laatste loodjes.

Graag wil ik mijn ouders Ben en Louise bedanken voor hun vertrouwen in mij, voor het geven van inspiratie en motivatie om vol te houden en af te maken waar ik aan begonnen ben. En voor al hun steun, in leuke en minder leuke tijden.

Ook bedank ik mijn broertje Thomas, voor het beantwoorden van al mijn vragen en zijn frisse kijk op de wereld; jouw helderheid houdt me scherp.

En last but not least bedank ik ook mijn vrienden voor de vele bekers koffie en thee, glazen wijn, gesprekken, adviezen en een werkplek.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van mijn scriptie!

Elsemieke Hillen,

29 augustus 2011, Enschede.

1. Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Voorwoord	4
1. Inhoudsopgave	5
2. Inleiding	6
3. Theoretisch kader	8
3.1 Perceptie van voedselrisico's	8
3.2 Vertrouwen in bron	9
3.3 Sociale media als bron	10
4. Methode	11
4.1 Data verzameling	
4.2 Data verwerking	
5. Resultaten	13
5.1 Perceptie van voedselrisico	13
5.1.1.1 Bederf	
5.1.1.2 Onduidelijkheid	
5.1.1.3 Specifiek voedingsmiddel	
5.1.1.4 Chemisch	
5.1.1.5 Ongezond	
5.1.1.6 Overig	
5.1.2 Nieuwe technologieën	15
5.1.3 Voedselcrisis	16
5.1.4 Verschillen in perceptie	17
5.2 Vertrouwen in bron	19
5.3 Geschiktheid sociale media	21
5.3.1 Informatie over voedselrisico's	
5.3.2 In crisis	
5.3.3 Verschillen in geschiktheid	
5.3.4 Sterke en zwakke punten sociale media	
6. Discussie	26
7. Referentielijst	29
Bijlage 1: Ingekorte versie Interviewprotocol	30

2. Inleiding

In het dagelijks leven worden wij, als consumenten, regelmatig geconfronteerd met vraagstukken over voedselrisico's en voordelen. Niet altijd bewust, maar mogelijk vaak wel van invloed op onze keuzes in het wel of niet aanschaffen en consumeren van producten.

Items die te maken hebben met het onderwerp voedselrisico komen vaak voor in de media, zoals recentelijk bij de uitbraak van EHEC, wat in Duitsland leidde tot chaos onder consumenten en overheden (Van der Vaart, 2011). Op televisie verschijnen ook regelmatig programma's en items in journaals over voedselrisico's. Zo was in de uitzending van het NOS Journaal van 19 april 2011 te zien dat uit onderzoek is gebleken dat naast kippenvlees ook een aantal groenten besmet zijn met ESBL, een bacterie die resistent is tegen antibiotica (Journaal, 2011).

Het programma TROS Radar besteedde in een uitzending aandacht aan mogelijk negatieve aspecten van geproduceerde babyvoeding en hoe ouders door producenten worden beïnvloed door teksten op de verpakking, die de producten eigenschappen toedichten die gezonder lijken dan dat ze werkelijk zijn, en soms zelfs ongezonder voor kinderen (Radar, 2011).

Veel van dit soort berichten in diverse media krijgen wij als consument mee, maar wat doet dat met onze perceptie van risico en willen we er ook meer informatie over krijgen?

De 'Stakeholder Consultative Group on Emerging Risks' van de European Food Safety Authority geeft in een rapport aan dat effectieve communicatie begint met naar alle betrokken partijen luisteren, waaronder ook het publiek, dat geaccepteerd moet worden als partner. De sleutel in communicatie over risico's en begrijpen hoe de mensen zullen reageren op nieuwe risico's, is het investeren van tijd en moeite in het begrijpen wat mensen weten en denken (StaCG-ER, 2011).

Voor de overheid is het belangrijk dat burgers vertrouwen hebben in de kennis van de overheid en de informatie die zij verstrekt. Naar aanleiding van de EHEC-crisis in Duitsland stond in de nrc.next dat burgers het idee willen krijgen dat de overheid te vertrouwen is en eerlijk en rechtvaardig met en communiceert (Van den Bos, 2011).

Voor alle betrokken partijen, en in het bijzonder de overheid, is het belangrijk om te begrijpen hoe consumenten reageren op risico's en wat zij vinden van de informatie die verstrekt wordt, om zo nog beter te kunnen communiceren over voedselrisico's.

Ook de opkomst van sociale media is een belangrijke factor in de toekomst van communicatie over voedselrisico's. Mensen kunnen snel en makkelijk onderling en openbaar communiceren en hun eigen berichten verspreiden, al dan niet met betrouwbare inhoud. Bedrijven en instellingen kunnen hier aan mee doen, en zullen deze ontwikkelingen ook moeten bijhouden als zij consumenten willen informeren.

Kan ik dit wel veilig eten?

Dit onderzoek is belangrijk voor de toekomst van communicatie over voedselrisico's en voordelen. Er is onvoldoende kennis over wat consumenten vinden over de inzet van sociale media bij het verstrekken van informatie over voedselrisico's. Juist met het oog op de toename van het gebruik van sociale media, en de invloed van sociale media op ons dagelijks leven, is het belangrijk om te begrijpen hoe consumenten denken over voedselrisico's en de geschiktheid van sociale media als bron en kanaal voor informatie hierover.

Hierbij kom ik tot de volgende onderzoeksvraag:

Kan sociale media ingezet worden als communicatiemiddel voor informatie over voedselrisico's?

3. Theoretisch Kader

3.1 Perceptie van voedselrisico's

Alvorens er kan worden gecommuniceerd over een voedselrisico moet bekend zijn wat consumenten zien als voedselrisico's. Volgens het RIVM is er sprake van een voedselrisico wanneer er stoffen in voedsel zitten die schadelijk zijn voor de gezondheid wanneer dit geconsumeerd wordt. Hierbij kan het gaan om ziekteverwekkende stoffen die het voedsel kunnen besmetten tijdens de productie over bereiding, zoals bacteriën, maar ook stoffen die op de langere termijn schadelijk zijn voor de gezondheid zoals E-nummers of pesticiden (RIVM, 2011). Het zien van gevaar of risico van voedsel is de perceptie van een voedselrisico. Gurabardhi, Gutteling en Kuttischreuter stellen dat sinds de jaren '70 en '80 onderzoeken hebben aangegeven dat mensen in de meeste geïndustrialiseerde landen zich zorgen maken over risico's in het dagelijks leven. Veiligheid van ons voedsel is voor velen een reden tot bezorgdheid (Gurabardhi, Gutteling, & Kuttischreuter, 2004).

En bezorgdheid over voedselrisico's is heden ten dage nog altijd een belangrijk onderwerp voor consumenten. Wel zijn er verschuivingen geconstateerd in de perceptie van voedselrisico heden ten dage. In een artikel van van Kleef et al., wordt gesteld dat consumenten tegen wetenschappelijke onzekerheid aanlopen als het gaat om voedselrisico's (van Kleef et al., 2006). Zo bleek dat Duitse consumenten het moeilijk vonden om om te gaan met genetisch gemodificeerd voedsel omdat de consequenties daarvan momenteel nog onbekend zijn.

Naast onzekerheid over genetisch gemodificeerd voedsel, is er tegenwoordig ook nog een ander onderwerp in perceptie van risico bijgekomen.

Rohr et al. hebben in onderzoek naar de perceptie van voedselveiligheid en kwaliteit beschreven dat consumenten tegenwoordig meer aandacht hebben voor voedingsgerelateerde risico's dan voedselgerelateerde risico's. Voedingsgerelateerde risico's zijn verbonden aan wat mensen aan gewoonte hebben en gedurende langere tijd consumeren, waar voedselgerelateerde risico's betrekking hebben op een specifiek product (Rohr, Luddecke, Drusch, Muller, & Alvensleben, 2005).

Als bedrijven en instellingen over de mogelijke consequenties van voedselconsumptie communiceren moeten zij rekening houden met de manier waarop mensen deze informatie verwerken.

In het 'Risk Information Seeking and Processing Model' (RISP) van Griffin, Dunwoody en Neuwirth wordt een nieuwe benadering gegeven voor het verkrijgen van informatie die consumenten nodig hebben, dan voorheen gangbaar was.

Met dit model zijn Griffin et al. van een 'top-down' benadering afgestapt en is er ruimte gemaakt voor de 'bottom-up' benadering. Deze benadering gaat uit van begrip voor de mogelijkheid van mensen om berichten te evalueren en de manier waarop zij dat doen. Het uitgangspunt is dat men informatie moet krijgen waarvan zij zelf vinden dat zij die nodig hebben, en niet wat experts menen dat zij nodig hebben zoals in een 'top-down' benadering het geval is (1999).

Perceptie van risico is een gegeven dat voor elk individu anders is. Wat de een ziet als risico hoeft een ander niet als risico te zien. Maar begrijpen wat perceptie van risico voor iemand betekent is een sleutel in de omgang daarmee.

Nadenken over risico's werkt volgens een benadering van Chaiken en Trope (1999, geciteerd in (Thaler & Sunstein, 2009)) op twee manieren, via een snel en instinctief automatisch systeem en een reflectief en rationeel reflectief systeem. Het reflectieve systeem gebruiken wij wanneer we nadenken over en risico en alle beschikbare informatie evalueren. De snelle en instinctieve manier gebruiken wij wanneer we opeens geconfronteerd worden met een risico. Het is in zo'n situatie dat een 'affect heuristic' een rol gaat spelen, wat in-

houdt dat men vertrouwt op een gevoelsreactie die onbewust plaatsvindt. In plaats van rationeel te denken misleidt de ontstane gevoelsreactie de perceptie en reactie daarop (Slovic, Finucane, Peters, & MacGregor, 2007). Dit houdt in dat mensen niet een risico zien omdat het weloverwogen gevaarlijk voor hen is gebleken, maar dat hun gevoelsreactie er toe leidt dat zij iets als risico zien. Het is belangrijk om met deze natuurlijke gevoelsreactie rekening te houden in communicatie over voedselrisico's, in het bijzonder in het geval van een voedselcrisis.

In hun boek geven Marynissen et al. aan dat een basisprincipe van risicocommunicatie is, dat perceptie gelijk is aan realiteit (Marynissen, Pieters, Van Dorpe, Van het Erve, & Vergeer, 2010). Vertaald naar voedselrisico voor een consument betekent dat dat wanneer de consument het idee heeft dat een product onveilig zou kunnen zijn dat het voor hem of haar dan ook zo is.

3.2 Vertrouwen in bron

Media zijn van grote invloed op de perceptie van risico door consumenten (Houghton et al., 2008). Houghton et al. noemen de media een van de arena's waar berichten over risico worden gemaakt, verspreid en aangepast. Het is voor de risicoperceptie van belang dat de berichten door goede bronnen worden verstuurd, en dat deze betrouwbaar zijn. Berichten over voedselrisico's kunnen uit verschillende bronnen komen, zoals bijvoorbeeld vanuit een bedrijf dat voeding produceert of de overheid, en vervolgens worden verspreid door kranten, via televisie of op internet.

Risicocommunicatie is vanuit maatschappelijk oogpunt belangrijk, daar het als doel heeft om informatie uit te wisselen over potentiële gevaren voor de gezondheid, veiligheid of welzijn van mensen (Gurabardhi et al., 2004)

Effectieve communicatie over voedselrisico en veiligheid wordt beïnvloed door de mate waarin mensen de bron als geloofwaardig zien (Rohr et al., 2005). Het is dus van belang dat er vertrouwen in de bron is, wil een bedrijf of instelling de consument het product laten gebruiken.

Daarnaast geven Rohr et al. aan dat er drie dimensies van vertrouwen in een bron zijn; competentie, eerlijkheid en begaan met maatschappelijk welzijn.

In het RISP-model van Griffin et al. is vooral een van de hoofdfactoren interessant, te weten 'relevant channel beliefs'. Hiermee wordt bedoeld of bronnen over het algemeen als nuttig en betrouwbaar worden gezien, waardoor er geloof in die informatiebron ontstaat.

Vertrouwen in een bron belangrijk omdat wanneer een risico wordt beheerd of er over wordt gecommuniceerd door een betrouwbare bron, het risico minder bedreigend over komt (Marynissen et al., 2010).

3.3 Sociale media als bron

Sociale media is haast niet meer weg te denken uit het moderne leven. Met sociale media wordt de online omgeving bedoeld waarin mensen met elkaar kunnen communiceren door het plaatsen van berichten of het geven van reacties op berichten van anderen, via netwerken, blogs, fora etc. (Wikipedia). Onder de noemer sociale media vallen bijvoorbeeld de berichten site Twitter en de sociale netwerken Hyves, Facebook en LinkedIn.

In hun boek 'Geen Commentaar!' stellen Marynissen et al. dat dankzij nieuwe media ontvangers individueler benaderd kunnen worden, maar dat wel per doelgroep moet worden bekeken welke kanalen en communicatiemiddelen deze groepen bij voorkeur gebruiken, om zo uiteindelijk een succesvolle middelenmix te creëren (Marynissen et al., 2010).

In een onderzoek van het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement naar de mogelijkheden van gebruik van Twitter tijdens crises is gebleken dat Twitter en andere sociale media door de overheid nog niet veel worden gebruikt (Bos, van der Veen, & Turk, 2010).

Bos et al. concluderen tevens dat een effectieve inzet van Twitter als instrument om burgers te informeren tijdens rampen en crises mogelijk is, en bevelen de overheid aan om de mogelijkheden die sociale media bieden voor crisiscommunicatie te benutten (2010). Er kan dus nog meer en beter gebruik worden gemaakt van sociale media in de communicatie naar burgers toe.

In een onderzoek naar de bruikbaarheid van Twitter bij gezondheidsonderwerpen is bevestigd dat Twitter een ruimte is voor het informeel delen van gezondheidsinformatie en advies, waar mensen informatie verzamelen en verspreiden. Daarbij werd wel vastgesteld dat er zowel betrouwbare als onbetrouwbare informatie verspreid kan worden, en het daarom belangrijk is dat professionals sociale media als service, en de aard van de informatie die via die kanalen wordt gedeeld begrijpen (Scanfeld, Scanfeld, & Larson, 2010).

Hierbij kom ik tot de volgende deelvragen:

1: Wat zijn de waargenomen risico's bij voedsel?

2: Wanneer vinden mensen een bron betrouwbaar, en welke bronnen zijn dit?

3: Is sociale media volgens de mensen geschikt als bron voor informatie over voedselrisico's?

4. Methode

4.1 Data verzameling

In dit onderzoek is een secundaire data analyse uitgevoerd, waarvoor een dataset van twintig Nederlandse interviews beschikbaar was. Deze interviews waren onderdeel van een Europees onderzoek, waarvoor in totaal bij honderd consumenten afkomstig uit vijf deelnemende Europese landen interviews zijn afgenomen.

De twintig Nederlandse consumenten (n=20) zijn geïnterviewd door middel van een ‘in-dept semi-structured’ interview. Gezien de exploratieve aard van het onderzoek is gekozen voor een kwalitatieve benadering.

De deelnemers zijn gekozen aan de hand van een framework om er voor te zorgen dat de verdeling op basis van geslacht en leeftijd, met een minimum leeftijd van 18 jaar, in alle landen gelijk was. Daarnaast is een verdeling gemaakt op basis van woonsituatie (stad of platteland), ouderschap, socio-economische status en gebruik van sociale media. In tabel 1 staat de verdeling.

Tabel 1: Selectie criteria respondenten.

Selectie Criterium	Aantal (totaal n=20)
Geslacht	10 mannen / 10 vrouwen
Leeftijd	2 m / 3 v of 3 m / 2 v in elke categorie: 18-30, 31-45, 46-59, 60+
Stedelijk/ruraal	Minimaal 5 ruraal
Ouderschap	1 moeder & 1 vader met kind < 6 jaar, in elke categorie; 18-30, 31-45
SES	3 m/ 3 v met laag opleidingsniveau 3 m/ 3 v met hoog opleidingsniveau
Gebruik Sociale Media	3 m/ 2 v < 45 jaar oud, en 2 m/ 3 v > 45 jaar oud

Voor het interview is van tevoren een protocol opgesteld (zie bijlage 1 voor een ingekorte versie hiervan), aan de hand waarvan de interviewer de vragen stelde aan de proefpersonen. Het interview bestond uit open en gesloten vragen en bevatte een sorteertaak van diverse kaarten met voedselrisico en voedselvoordeel dilemma's. De interviews zijn opgenomen op een recorder, en de gegevens van de sorteertaak zijn door de interviewer genoteerd.

Nadat alle interviews waren afgenomen zijn deze vervolgens getranscribeerd. Daarbij zijn namen van personen verwijderd, om de anonimiteit van de respondenten te behouden.

4.2 Data verwerking

De originele transcripten zijn bewaard, en van kopieën ervan is vervolgens een werkversie gemaakt voor het verzamelen van de data. De data is verzameld aan de hand van een codeboek dat voor dit onderzoek is opgemaakt. Van de data behorende bij de onderzoeksvragen zijn vervolgens aparte documenten aangemaakt per onderwerp, om zo de verwerking gestructureerd te laten verlopen.

De analyse van de door de respondenten gegeven antwoorden is vervolgens gedaan door het maken van tabellen, en de verzameling bruikbare commentaren voor de resultaten is opgeslagen in een document. Van de antwoorden op een aantal onderwerpen is met SPSS een analyse gedaan naar mogelijke verschillen in antwoorden tussen mannen en vrouwen en de verschillende leeftijdscategorieën.

5. Resultaten

5.1 Perceptie van voedselrisico

In de interviews is de proefpersonen gevraagd naar hun perceptie van voedselrisico's. In het eerste deel van het interview werd gevraagd naar wat men persoonlijk als risico ziet, en later in het interview werd bij de sorteeropdracht en het gedeelte over nieuwe technologieën nogmaals gevraagd naar de perceptie van risico voor de onderwerpen die op de sorteerkarten waren aangegeven.

De resultaten van de eerste perceptie van voedselrisico zijn te verdelen in zes groepen; bederf, onduidelijkheid, specifiek voedingsmiddel, chemisch risico, ongezond en overig.

Vraag: Wat is volgens u een voedselrisico? Kunt een voorbeeld kunnen geven van een voedselrisico?

5.1.1.1 Bederf

Het bederf van voedsel, of het over de houdbaarheidsdatum heen zijn, wordt door vijf consumenten aangegeven als voedselrisico. Het gaat hier om bederf door verkeerd (te warm) bewaren van voedingsmiddelen, of door het verstrijken van de houdbaarheidsdatum van een product.

Wat een voedselrisico is? Bederf. (Man, 42)

Ja, als het over de datum gaat. Ja. Als het niet meer goed is, dan zal ik het niet meer gebruiken. (Man, 48)

Als het over de datum is of zo (Vrouw, 82)

5.1.1.2 Onduidelijkheid

De onduidelijkheid over wat er in een voedingsmiddel zit, wordt door drie consumenten aangegeven als voedselrisico. Het gaat hierbij om stoffen die in een voedingsmiddel zitten zonder vermelding daarvan, of dat er iets in verwerkt wordt dat schadelijk is.

Ja dat er iets in verwerkt wordt wat schadelijk kan zijn. Ja ik moet dan denken aan dat voorbeeld van die kindervoeding in China was toen een keer, nou dat zulk soort dingen dat kan ik me voorstellen dat dat een voedselrisico is. (Man, 27)

Volgens mij dat mensen achterhouden wat in het voedsel zit. (Man, 43)

Dat is als men in voedsel dingetjes stop zonder dat te vermelden en mensen dat gaan kopen en dat ze daardoor last krijgen van allergie of whatever. (Vrouw, 64)

5.1.1.3 Specifiek voedingsmiddel

Als eerste reactie op de vraag wat een voedselrisico inhoudt wordt door twee respondenten een specifiek voedingsmiddel genoemd. Het gaat om kip en en kant-en-klare producten, waar de etiketten niet altijd van kloppen.

Ja, je moet oppassen met kip braden en zo. En dat het goed gaat op barbecue (Vrouw, 47)

Kan ik dit wel veilig eten?

Nou de kant en klare producten en de pakjes. Veel verborgen suikers en vetten. en dat gewoon etiketten niet altijd kloppen (Vrouw, 44)

5.1.1.4 Chemisch risico

Twee respondenten gaven aan dat zij onder een voedselrisico een chemisch risico zien. Hiermee wordt het gebruik van bestrijdingsmiddelen bedoeld.

Nou ik denk als er bijvoorbeeld bepaalde giftige middelen over gespoten zijn. En dat kun je nooit zien in.. (Vrouw, 56)

Ja, bespoten spruiten bijvoorbeeld. Je weet het van te voren nooit. Of het licht bespoten is of zwaar bespoten, maar ik het was het altijd wel. Fruit enzo. Mijn vrouw ook. Tenminste, appels schil ik, kiwi's schil je gewoon. Zo simpel is het. Ja, dat risico dat er ontzettend veel bestrijdingsmiddelen gebruikt worden in groente voedingsmiddelen dat verontrust mij wel, ja. (Man, 76)

5.1.1.5 Ongezonder

Verreweg de meeste respondenten (zeven) geven aan ongezond eten te zien als voedselrisico. De voorbeelden die hierbij worden genoemd zijn het vaak eten van vette voeding (patat, frituur, snacks) en het niet eten van gezondere voeding als fruit en vlees.

Uhh, een voedselrisico.. bijvoorbeeld veel te veel vet (Vrouw, 42)

Ja dat zal wel patat wezen of niet. Ja of niet. Patat ofzo of frituur (Vrouw, 35)

Ja dan denk ik toch de cafetaria, want als je kijkt eigenlijk zoals mijn man, die lust het nogal graag. Hij zegt altijd ik kom er niet aan maakt niet uit. Maar ja, als je niet aankomt, je aderen die slijben wel dicht. Dat is toch weer ergere gevolgen kan hebben. Ja zoiets vind ik wel echt een risico. (Vrouw, 23)

Vet eten dat vind ik een voedselrisico. Het is een risico omdat het ongezond is, meer kans op hart en vaat ziektes, suiker, cholesterol te hoog noem maar op. (Man, 27)

Als je heel, alleen maar ongezond voedsel eet, dat is een risico lijkt me. Geen fruit en geen vlees of zo. Als je alleen maar patat en..(Man, 19)

5.1.1.6 Overig

Een respondent geeft aan dat het niet veilig fokken en kunstmatig grootbrengen van dieren een voedselrisico is.

Risico is dus dat je niet weet hoe dat dier, waar dat vlees vandaan komt, hoe dat is groot gebracht. Dat kan wel heel kunstmatig en snel gebeuren. Je weet niet wat voor soort voedsel die gehad heeft, wat voor soort medicijnen en wat voor soort omstandigheden dat beest is gegroeid. En dat is dus lastig. (Vrouw, 57)

Naast de eerste respons op de vraag wat een voedselrisico is, hebben een aantal respondenten er nog meer opgenoemd. Het totale overzicht van de voedselrisico's die buiten de sorteertaak om zijn genoemd is te vinden in tabel 2.

Kan ik dit wel veilig eten?

Tijdens het interview geven een aantal respondenten nog meer voorbeelden van specifieke voedingsmiddelen waar een risico aan verbonden zit. Deze voedingsmiddelen zijn; garnalen, biologisch voedsel, vacuüm verpakte zalm voor zwangere vrouwen vanwege bacteriën, melk voor mensen met een lactose-allergie en Yakult voor mensen met darmproblemen.

Je ziet wel eens iets van garnalen en dat vind ik ook soms eng. dat die beestjes vergiftigd worden door het milieu in het water. (Vrouw, 82)

Ik ben gek op zalm maar ik mocht geen vacuüm verpakte zalm. Nee dat mag niet. Daar zit dan toch weer één of andere bacterie waarvan daarin kan zitten. Die zich dan, ja, daarin ontwikkelt of zo. (Vrouw, 23)

Daarnaast wordt ook het onzorgvuldig te werk gaan door een producent of in een restaurant genoemd als een risico.

Als je dan soms hoort bij Chinese restaurants hoe het in de keuken is enzo, dan denk ik jonge jonge jonge ga je nooit weer naar een Chinees toe (Man, 76)

Verder geven een aantal respondenten aan dat het verstandig is om met rauwe kip en ei zorgvuldig om te gaan om zo risico's te beperken.

En een ei ergens rauw doorheen klutsen zonder dat het gekookt is, ik doe het niet (Man, 52)

..zeg maar als je een ei door het gehakt doet, dat salmonella, Vroeger deed mij moeder nog wel eens een keer gewoon dat ze dan gehakt braadde, gewoon iets in , dat durf ik nu helemaal niet meer. Alleen maar om die eieren, dan denk ik laat ik maar niet doen. (Vrouw, 47)

Want iedereen weet dat je dat je met eieren moet opletten, met bereiding. Daar ga ik eigenlijk vanuit dat iedereen dat weet. (Vrouw, 42)

Tabel 2: Genoemde voedselrisico's

Omschrijving risico	Aantal	Voorbeelden
Specifiek voedingsmiddel	5	Garnalen, biologisch, vacuüm verpakte zalm, melk
Over de houdbaarheidsdatum	5	Blikje staat bol
Dingen in voedsel zonder vermelding	6	Verborgen suikers en vetten
Vlees niet veilig gefokt	1	Onnatuurlijk hard laten groeien
Onzorgvuldig te werk gaan	2	Producent, keuken Chinees restaurant
BBQ	2	Niet goed braden, verbrand
Rauwe kip en ei	3	Niet goed doorbakken, salmonella
Kant-en-klaar	1	Fabriekseten
Vette voeding	8	Vet eten, patat, veel naar snackbar, fastfood
Bespoten/ingespoten	2	Bestrijdingsmiddel op groente of injecties in dieren

5.1.2 Nieuwe technologieën

Bij de sorteertaak kregen de respondenten kaartjes met daarop onderwerpen die te maken hebben met voedselrisico's en voordelen. Een aantal van die onderwerpen had te maken met nieuwe technologieën zoals klonen, genetische modificatie en het gebruik van nano-technologie.

De respondenten is gevraagd wat zij vinden van dit soort nieuwe technologieën.

Vraag: *Vertrouwt u deze technologieën? Denkt u dat deze technologieën veilig zijn?*

Waar in het eerste deel, de vraag naar voedselrisico's, slechts een respondent aangaf dat het kunstmatig en snel grootbrengen van een dier een risico is, zo geeft na de sorteertaak en uitleg over nieuwe technologieën meer dan de helft (60%) van de respondenten aan deze technologieën niet te vertrouwen en als risico te zien.

De meesten geven aan dat dit komt omdat ze nog niet weten wat het is, er informatie over missen en het onnatuurlijk vinden.

Nee. Nee. die vertrouw ik dus ook niet.

Je kunt niet meer volgen wat er gebeurt. Ze kunnen van alles uithalen wat ze maar willen, en technisch is er blijkbaar heleboel mogelijk dus nee ik vertrouw het niet. (Man, 48)

Nee, daar heb ik niets mee. Ne, ik kan er ook niet goed oordeel over vellen want ik heb daar ook niet veel verstand van, maar nee ik heb er ook niets mee. (Vrouw, 47)

Ja dat zal niet goed zijn of wel. (Vrouw, 82)

Nee, ik sta er schuin tegenover. Ik heb persoonlijk een mening dat als ik daar aan mee ga doen dat mijn lichaam dat niet accepteert. (Man, 85)

Gericht op voedsel vind ik dat heel slecht. Dan denken ze alleen maar op winst. Dan krijg je een slechter product toe richting de consument. (Man, 43)

De overige respondenten (40%) geven aan dat zij in nieuwe technologieën weinig vertrouwen hebben en er deels een risico in zien.

Ik weet niet of nano-technologie veilig is, want ik heb daar geen verstand van. Ik weet niet of melk van een gekloonde koe of dat net zo veilig is als melk van een niet-gekloonde koe, dat weet ik niet. Dat weten die mensen die die technieken bedenken, die weten dat misschien wel. maar ik weet dan weer niet of ze dat dan, of ze de nadelen niet misschien achter houden. (Vrouw, 57)

Ja, als het echt genetisch gemanipuleerd wordt, kijk ik bedoel als ze er ziektes uit kunnen halen dan oke maar voor de rest heb ik zo mijn twijfels. (Vrouw, 44)

Oh ja, het is op zich wel mooi. Maar toch als er niet bekend is wat over de lange termijn de werking zijn, moet je er misschien toch nog een beetje mee oppassen. (Man, 19)

Geen enkele respondent heeft aangegeven totaal geen bedenkingen te hebben bij nieuwe technologieën, of daar risico in te zien.

Kan ik dit wel veilig eten?

5.1.3 Voedselcrisis

Naast het vragen naar voedselrisico's is de respondenten ook gevraagd naar een voedselcrisis.

Vraag: Hoe zou u een voedselcrisis omschrijven?

In een aantal gevallen waarbij de consument aangaf niet te weten wat een voedselcrisis was, is de vraag nogmaals gesteld maar dan in plaats van een voedselcrisis een omschrijving van een voedselschandaal, waarna alsnog een antwoord kon worden gegeven.

Alternatieve vraag: Een ander veelgebruikt woord is 'voedselschandaal'. Kunt u voorbeelden geven van voedselschandalen in het verleden?

De vragen over een voedselcrisis leverden de resultaten op zoals te zien in tabel 3. Verreweg de meeste respondenten, respectievelijk zes en vier, gaven aan dat zij een voedselcrisis zouden omschrijven als de situatie waarin er te weinig of geen eten en/of water is.

Nou daar kan ik zo geen echt duidelijk antwoord op geven, ik heb nog nooit een voedselcrisis meegemaakt. Een gebrek aan voedsel? (Man, 52)

Dat er bijvoorbeeld bepaalde voedingsstoffen te weinig op de markt aanwezig zijn. (Vrouw, 42)

Geen eten meer en geen water meer (Vrouw, 56)

De overige respondenten waren verdeeld over wat een voedselcrisis is; aangetoond gemanipuleer met voedsel, ziekte zoals MKZ, verpeste oogst, mensen iets aanpraten dat niet goed voor ze is, producten vermijden, en geen idee hebben wat een voedselcrisis is.

Wat voor crisis kan er nou in Nederland komen. We hebben alles in flesjes en blikken. (Man, 85)

Nou. Ik denk dat wij hier in Nederland geen voedselcrisis kennen. Het enigste wat je een crisis hebt is als je geen geldt hebt om te kopen. Dan heb je een probleem natuurlijk. maar op zich een voedselcrisis, ik denk niet dat het hier is. (Man, 48)

Ja of als je denkt dat is niet goed voor de mensen, moet je het ze ook niet aanpraten bij wijze van spreken. (Man, 76)

Nou misschien wel dat de aardappeloogst is verpest. En misschien wel met MKZ. (Vrouw, 23)

Ik ken geen crisis. [vraag: gehoord van een schandaal?] Nee eigenlijk niet. (Vrouw, 35)

Tabel 3: Omschrijving crisis.

Crisis	Aantal
Gemanipuleer met voedsel	1
Geen eten en/of geen water	6
Te weinig voedsel	4
Ziekte	2
Verpeste oogst	1
Mensen iets aanpraten	1
Producten vermijden	1
Te veel weggoien	1
Geen idee	3

5.1.4 Verschillen in perceptie risico's en crisis.

In de analyse van de data is ook gekeken of er eventuele verschillen in perceptie van risico's en omschrijving van crisis, tussen mannen/vrouwen en de leeftijdscategorieën zijn. Hiervoor is per onderwerp een kruistabel gemaakt, en daarna door middel van een chi-kwadraat toets getoetst of er daadwerkelijk een verschil is in de variabelen en categorieën. Omdat de steekproefomvang $n=20$ erg klein is, is gekozen voor een significantieniveau van 90% oftewel $\alpha=0.1$

Op het eerste oog lijkt het alsof er een verschil zit in de eerste reactie op de vraag van een voedselrisico tussen de verschillende leeftijdscategorieën (tabel 4). Bederf als voedselrisico lijkt door mensen in de oudere leeftijdscategorieën vaker aangegeven dan de jongere, en ongezond eten vaker door de jongere mensen aangegeven dan de oudere. Verdere analyse geeft echter geen aantoonbaar verband aan, chi-kwadraat=4.117 met $df=3$ vrijheidsgraden en bijbehorende significantie van $p=0.249$

Tabel 4: Kruistabel Leeftijd x Risico

Leeftijd	Bederf	Onduidelijkheid	Ongezond	Overig	Totaal
18-30	0	1	4	0	5
31-45	1	2	2	0	5
46-59	2	2	0	1	5
60+	2	2	1	0	5
Totaal	5	7	7	1	20

Ook bij de verdeling in mannen/vrouwen en de perceptie van risico lijkt er een verschil te zitten (tabel 5), met name de benoeming van bederf als risico wordt door mannen veel vaker aangegeven dan door vrouwen. Verdere analyse toont aan dat hier inderdaad een verschil tussen zit, met $t=1.815$ en bijbehorende significantie $p=0.086$ is er bewijs dat mannen en vrouwen anders tegen voedselrisico's aankijken.

Tabel 5: Kruistabel Geslacht x Risico

	Bederf	Onduidelijkheid	Ongezond	Overig	Totaal
Vrouw	0	4	4	1	9
Man	5	3	3	0	11
Totaal	5	7	7	1	20

5.2 Vertrouwen in bron

In het interview is de proefpersonen gevraagd naar vertrouwen in bepaalde informatie zoals 'de schijf van vijf', naar hun algemene vertrouwen in informatiebronnen en of het vertrouwen van bronnen belangrijk is.

Vraag: *Vertrouwt u dit soort informatie? Vertrouwt u de organisatie/het bedrijf die de informatie verstrekt?*

Een respondent geeft aan geen enkel informatie-initiatief of bron daarvan te vertrouwen.

Nee, ook daar zie ik...nee. Ja ook, kijk, de uitzonderingen bevestigen de regel weer. De uitzonderingen zijn dat mensen al heel snel kreten op producten gaan zetten die de lading niet dekken. En als daar geen goed controlemechanisme op zit, en dan bedoel ik toch meer dan , % zekerheid dat datgene wat erop staat dat dat ook klopt. We zijn volgens mij al lang niet meer in staat om dat te doen.. Ik vind dat absoluut onbetrouwbaar. Nou ja, ik heb nog niet zo een hele hoge pet op van de journalistiek. Een officieel stempel zegt me helemaal niks. Als er RIVM staat of dat soort zaken, dat zegt me geen ene moer. Op het moment dat ik bijvoorbeeld heel erg de indruk heb dat er heel veel commerciële belangen achter zitten (Man, 52)

Twee respondenten geven aan dat zij alles vertrouwen als het gaat om informatie-initiatieven.

Ja zeker, natuurlijk! (Vrouw, 82)

Jawel. Jawel (Vrouw, 35)

De meeste respondenten, zeventien, geven aan dat zij deze informatie-initiatieven deels vertrouwen. De redenen hiervoor zijn uiteenlopend. Het vertrouwen in bedrijven die er achter zitten is niet altijd even groot, de onduidelijkheid over wat nou de feiten zijn is soms erg groot, de informatie wordt verwarrend gevonden.

Maar het is misschien wel handig dat er betere informatie komt over wat zijn nou gezonde voedingsstoffen. Waar moet je dan aan denken. En dan vind ik termen als ze bevatten een hoog gehalte aan gezonde voedingsstoffen, ja wat is dan een hoog gehalte. En ook een teveel, wat is dan teveel? En kan echter leiden. Het is allemaal zo vaag. Het kan eventueel leiden tot. Wanneer dan? In welke omstandigheden dan? En hoe kun je dat voorkomen? Moet je dan...(Vrouw, 57)

Ik ga er wel in mee. Of ik het nou echt vertrouw, ja. Kijk dan kom je denk ik toch weer op het feit van ja, bedrijven houden ook veel achter als je dan... volgens mij was het in 'kassa', dat je dan leest van ja, dan zit er zoveel, ja iets met kaas was dan toen. Wat eigenlijk helemaal niet echt zoveel procent aan kaas is. Dat er gewoon eigenlijk allemaal andere stoffen, voedings...in zitten. (Vrouw, 23)

Aan de ene kant wel goed, maar ze kunnen er ook weer nadeel bij geven, de doctoren, de medici. Dus dat maakt het wel verwarrend (Man, 42)

Omdat ik dat niet helemaal zeker weet maar ik dacht dat de overheid daar ook, dat je dat niet zomaar mag, je mag niet zomaar een stempel, je moet dat volgens mij wel aantonen dat het ook, naja dat iets een bewuste keuze is zegmaar. Niet dat elk bedrijf willekeurig die stempels van internet plukt en erop plakt ofzo nee (Man, 27)

Kan ik dit wel veilig eten?

Naast de informatie-initiatieven is de respondenten ook gevraagd of vertrouwen in een bron belangrijk voor hen is. Dit is op twee manieren gevraagd;

Vraag: *Wat moedigt u aan om een bepaalde informatiebron te gebruiken? Is vertrouwen hierbij van belang?*

Vraag: *Wat zou u ervan weerhouden een bepaalde informatiebron te gebruiken?*

Niet alle resultaten zijn bruikbaar, in twee gevallen is de vraag door de respondent niet bruikbaar beantwoord.

Het grootste deel van de respondenten geeft aan dat vertrouwen in een bron belangrijk is. Zowel bij het kiezen voor een bron als het weerhouden daarvan. Hierbij wordt vaak aangegeven dat het afhankelijk is welke informatiebron het dan is, dus waar de informatie vandaan komt. De bronnen van informatie die vaak betrouwbaarder worden gevonden zijn overheidsinstellingen, (commerciële-) bedrijven worden minder betrouwbaar genoemd.

Het moet wel betrouwbaar zijn (Man, 27)

Nou de informatiebron moet wel bekend staan om z'n betrouwbaarheid. Dus als ik informatie zou krijgen van een organisatie die ik niet ken, en waar opzich informatie waarvan ik denk ohja dat zou wel eens kunnen, dan zou ik dat dan toch bij anderen gaan checken of dat inderdaad zo is. Maar echt grote organisaties die ik net al noemde, ja daarvan ik ga ik eigenlijk uit dat die goed onderzoek gedaan hebben. Ja als ze van "gerenommeerde" instituten komen, zoals ik noem wat Koningin Wilhelmina Fonds maar ook het voedingscentrum, dan ben ik wel geneigd om daar meer vertrouwen in te hebben dan van een inferieure organisatie (Vrouw, 57)

Als het bijvoorbeeld van die consumentenbond komt dan wel. Als het van de fabrikanten komt, dan niet (Man, 76)

Ja de betrouwbaarheid. Dat vind ik echt het belangrijkste, dat heb ik nou wel duizend keer gezegd volgens mij. Maar dat is gewoon echt het belangrijkste vind ik. En eigenlijk is het het beste als je naar voedselbedrijven zelf belt of gaat of iets. Daar kun je denk ik de betrouwbaarste informatie vandaan halen (Vrouw, 19)

Ja. Nou vertrouwen dat moet gekweekt worden denk ik. (Vrouw, 23)

Ja, die moet betrouwbaar zijn. Van de overheid. Wat zou me ervan weerhouden. Internet vind ik soms wel eens heel erg verwarrend. (Man, 42)

Een respondent geeft aan dat weinig hem er van zou weerhouden om een bron te gebruiken.

Ik denk weinig. Ik bedoel je kunt de informatie wel gebruiken en ermee doen wat je daarmee wil. je kunt het geloven of niet geloven. (Man, 48)

Drie respondenten geven aan dat vertrouwen in een bron niet belangrijk is, of dat het niet vertrouwen van een bron hun er niet van zou weerhouden om deze te gebruiken.

Nee eigenlijk niet (Vrouw, 56)

Kan ik dit wel veilig eten?

Nee denk ik niet, 9 van de 10 personen momenteel achter de computer zit, ennuh denk toch dat internet momenteel behoorlijk wat te vinden is en ik denk dat ja wat je ook zoekt kan je daar vinden. (Man, 27)

Als je nieuwsgierig bent wil je toch wel graag weten, hé (Vrouw, 47)

5.3 Geschiktheid sociale media

In de interviews is de proefpersonen ook gevraagd naar hun ervaring met sociale media, en wat ze van sociale media vinden als bron voor informatie over voedselrisico's en wat de geschiktheid is van sociale media als bron voor het verkrijgen van informatie in het geval van een voedselcrisis.

5.3.1 Sociale media als bron van informatie over voedselrisico's

Vraag: *Wat vindt u van sociale media als een bron voor het verkrijgen van informatie over voedselrisico's en voordelen?*

Van de twintig respondenten geeft 35% aan sociale media geschikt te vinden als bron voor het verkrijgen van informatie over voedselrisico's.

Ja ik denk wel dat dat goed is (Vrouw, 82)

Ja je bereikt er wel een hele grote groep in een keer. Ja zeker bruikbaar. (Vrouw, 56)

Ja dat vind ik wel een goed iets. Want ook juist met eigen ervaringen, daar wordt je ook wel veel wijzer van (Vrouw, 23)

Ja wat ik net al aangaf, op zich goed denk ik. Je kunt heel veel mensen bereiken en ik denk niet iedereen zal dat tot zich toe nemen zeg maar, ik denk als je bepaalde doelgroepen kunt bereiken zeg maar zoals mensen die wat overgewicht hebben of weet ik veel wat en die kun je aansporen om gezonder te gaan leven, dan denk ik dat je via hyves of sociale media wel te vinden is (Man, 27)

Acht respondenten (40%) geven aan dat sociale media misschien geschikt zou zijn als bron voor informatie over voedselrisico's. De beperkingen die worden aangegeven zijn dat het niet voor alle generaties bruikbaar is, dat er eerst instructie nodig is hoe er mee om te gaan, en het is afhankelijk van de bron, die moet wel betrouwbaar zijn. Ook zijn niet alle vormen van sociale media geschikt als bron. Hyves en FaceBook worden aangegeven als sociale interactie en ontspanning, Twitter een enkele keer ook.

Ja, dat vind ik wel weer goed, als het maar waar is allemaal. Maar dat je zo ook weer napluizen bij andere instanties zeg maar (Vrouw, 47)

Ik denk wel dat het bruikbaar zou kunnen zijn maar dan zou je er wel een instructie moeten geven hoe je er mee moet omgaan en zo. Maar ja, de generatie van nu, die zal er veel gemakkelijker in meegaan. Dus in die zin heb je wel een goede doelgroep te pakken. Zoals de oudere mensen die niet met computers kunnen omgaan zo hebben wij, zo zitten wij net in die tussenfase en want ik merk dat mijn oudste veel makkelijker is met computers en die is maar elf. (Vrouw, 42)

[Hyves en Twitter ook?] Nee, die zie ik niet als toegevoegde waarde daarvan. Dat is meer het sociale vlak. (Vrouw, 44)

Kan ik dit wel veilig eten?

Als het werkelijk wordt gedaan door mensen die daar verstand van hebben. Oké dan helpt het ook. (Man, 85)

Het zou misschien wel kunnen werken, ja. de regering wil ook beperkingen stellen aan die sociale media, zodat je niet alles kan twitteren. (Man, 43)

Ja wat ik net al aangaf, op zich goed denk ik. Je kunt heel veel mensen bereiken en ik denk niet iedereen zal dat tot zich toe nemen zeg maar, ik denk als je bepaalde doelgroepen kunt bereiken zeg maar zoals mensen die wat overgewicht hebben of weet ik veel wat en die kun je aansporen om gezonder te gaan leven, dan denk ik dat je via hyves of sociale media wel te vinden is. Ja wat ik gebruik is hyves, dus dat is sowieso denk ik wel nuttig en ik denk dat inderdaad facebook wordt heel veel gebruikt, doe ik zelf niet zoveel mee en inderdaad linked in dat soort dingen dat de media is. (Man, 27)

Vijf respondenten (25%) geven aan sociale media overwegend niet geschikt te vinden als bron voor het verkrijgen van informatie over voedselrisico's.

Voor mij niet, dus het antwoord is nee. (Vrouw, 64)

Nee...Vind ik geen goed idee. Nee, ik vertrouw het helemaal niet (Man, 76)

Nee maar met name gewoon een loket op internet afgezien van die sociale media, dat zou voor mij iets zijn om te gaan bezoeken en te zeggen van hoe zit het nou precies met dit en hoe zit het nou met dat en inderdaad als er nou een producent komt en zegt van joh, ik heb brood en dat is anders bereid dan normaal. Zou ik daar de informatie willen halen van veilig is dat nou? (Man, 52)

Dezelfde media weer? Nee. Nee, daar zie ik niet het nut van in. (Man, 48)

Nee. Daar kan iedereen wat op zetten. [vraag: ooit wel nuttig?] Postbus 51 iets is, dan misschien wel. Maar dat is geen reden om je aan te melden bij de sociale media. (Man, 42)

5.3.2 Sociale media als bron van informatie bij een voedselcrisis.

Ook werd de respondenten apart gevraagd naar de bruikbaarheid van sociale media in geval van een voedselcrisis. Aan drie respondenten is deze vraag niet gesteld en deze zijn dan ook niet meegenomen in de analyse.

Vraag: *Zou u sociale media gebruiken om informatie over voedselcrisisen te verkrijgen?*

In geval van een voedselcrisis wordt sociale media geschikter geacht als bron dan alleen voor het verkrijgen van informatie over voedselrisico's.

Tien respondenten geven aan dat sociale media geschikt zou zijn, waarbij een aantal keer wordt aangegeven dat dat wel onder bepaalde voorwaarden is.

Als die media het snelste punt, dat het publiek gaat bereiken, dan misschien wel. Want de toekomst is toch dat je daar het snelst informatie uit kunt putten, uit de sociale media, dan misschien wel. (Man, 42)

Dan wel ja. Moet natuurlijk wel weten wat er aan de hand is. (Vrouw, 35)

Ja ook, ik denk dat dat allemaal wel een link met elkaar heeft. (Vrouw, 19)

Kan ik dit wel veilig eten?

Dan zou ik wel kijken ja, via de overheidsinstellingen dan wel ja. (Man, 43)

Ja, dat denk ik wel. Ik denk dat je dan ook meer op zulk soort media dan op komt te staan. (Man, 19)

Een respondent geeft aan sociale media in het geval van een voedselcrisis misschien geschikt te vinden als bron voor het verkrijgen van informatie hierover.

Weet ik niet misschien wel. (Man, 27)

Zes respondenten geven aan dat sociale media in het geval van een voedselcrisis niet bruikbaar is als bron voor het verkrijgen van informatie. Men vindt over het algemeen traditionele informatiebronnen zoals het nieuws, televisie en radio als geschiktere bronnen in het geval van een voedselcrisis.

Nee, dat zie ik ook niet als iets wat, het is altijd een doorlink en de hoofdbericht zal nooit op facebook staan. Het wordt altijd doorgelinkt. Ik ben eerder bronnen zoals tv of gewoon het algemene nieuws. (Vrouw, 44)

Maar daar zie ik toch meer televisie, radio en teletekst en dat soort zaken. Hoewel teletekst wel wat verouderd is. En ik zie twitter niet als een medium omdat goed en snel te verspreiden (Man, 52)

Nee, ik denk het niet. (Man, 48)

Nee niet via sociale media nee. (Man, 27)

5.3.3 Verschillen in bruikbaarheid sociale media

Er is een analyse gemaakt van de geschiktheid van sociale media als bron, om te onderzoeken of er verschillen zijn tussen de verschillende leeftijdsgroepen en mannen/vrouwen. Hiervoor is per onderwerp een kruistabel gemaakt, en daarna door middel van een geschikte toets getoetst of er daadwerkelijk een verschil is in de variabelen en categorieën. Aangezien de omvang van de steekproef met $n=20$ erg klein is, is gekozen voor het hanteren van een significantieniveau van 90% oftewel $\alpha=0.1$

In de kruistabel (tabel 6) van de bruikbaarheid van sociale media lijkt er geen verschil te zitten tussen mannen en vrouwen.

Tabel 6: Kruistabel bruikbaarheid sociale media algemeen x geslacht

	Ja	Misschien	Nee	Totaal
Vrouw	4	4	1	9
Man	4	4	3	11
Totaal	8	8	4	20

Uitvoering van de Mann-Whitney test geeft hier bewijs voor, $z = -0.653$, en bijbehorende $p=0.514$.

Bruikbaarheid van sociale media in een crisissituatie geeft echter een ander beeld (tabel 7). Het lijkt er op dat er een verschil zit tussen wat mannen en vrouwen daar van vinden.

Uitvoering van de Mann-Whitney test geeft hier inderdaad bewijs voor, met $z=-1.671$ en bijbehorende overschrijdingskans van $p=0.095$ kan aangenomen worden dat mannen en vrouwen niet hetzelfde antwoorden op de vraag over de bruikbaarheid van sociale media in geval van een voedselcrisis.

Tabel 7: Kruistabel bruikbaarheid sociale media in crisis x geslacht

	Ja	Misschien	Nee	Totaal
Vrouw	6	0	2	8
Man	2	3	4	9
Totaal	8	3	6	17

5.3.4 Sterke en zwakke punten sociale media

In het interview-deel over sociale media hebben verschillende respondenten, zonder dat daar direct een vraag over werd gesteld, sterke en zwakke punten van sociale media aangegeven (zie tabel 8).

Sommige van deze punten werden genoemd bij de vraag over de geschiktheid van sociale media als bron, andere punten bij vragen over wat zij dachten dat sociale media inhoud of los van een specifieke vraag.

Opvallend is dat de sterke punten die genoemd worden over sociale media veel te maken hebben met het sociale karakter van de communicatie. Er wordt aangegeven dat het internationaal is, waarbij mensen hun eigen mening kunnen delen en meer met elkaar communiceren op een leuke manier.

De zwakke punten van sociale media gaan meer over de onzichtbaarheid van degene die het bericht stuurt (anonimiteit) waarmee de bron onbekend is, onbetrouwbaarheid of de hoeveelheid informatie die zomaar openbaar is. Ook wordt sociale media niet geschikt geacht voor oudere generaties, een zwak punt, hoewel in de vraag naar de bruikbaarheid van sociale media als bron ook wel door respondenten in de hogere leeftijdscategorieën werd aangegeven dat het juist voor jongere generaties heel bruikbaar is en misschien juist te veel gebruikt wordt.

..ja nou ja, we zijn natuurlijk opgegroeid met computers, dus voor ons is het allemaal twee vingers in de neus. Ja maar ik zou niet weten hoe dat is voor ouderen mensen, of dat dan duidelijk is. Maar voor mezelf is het wel heel duidelijk. (Vrouw, 19)

En met name de jonge generatie, die wordt tegenwoordig geboren met de mobiel aan hun hand vastgeplakt. Ik kan daar niet meer uit. Want oh mijn god als ik toch niet bereikbaar ben of ik zou eens een smsje of een twittertje of een dingetje kunnen missen. En dat vind ik echt belachelijk. Dat vind ik echt idioot. (Vrouw, 57)

Tabel 8: Sterke en zwakke punten sociale media.

Sterke punten Sociale Media	Zwakke punten Sociale Media
Eigen mening (bredere blik)	Eigen mening (er zijn te veel eigen meningen)
Internationaal	Te veel informatie
Bevordert communicatie met elkaar	Iedereen kan het zien en lezen
Grote groepen in een keer bereiken	Niet voor oudere generaties
Interactie	Bron onbekend of onbetrouwbaar
Leuke berichtjes	Degene achter het bericht is onzichtbaar

Als laatste werd de respondenten gevraagd naar welke vorm van sociale media zij gedurende het interview in gedachten hadden. De genoemde vormen staan in tabel 9. De sociale netwerksite Hyves werd het vaakst genoemd, acht keer. Daarnaast werd er vier keer aan Twitter gedacht, waarvan twee keer in combinatie met andere vormen van sociale media (combinatie met Hyves en combinatie met blog en YouTube).

Ook werd door acht respondenten aangegeven dat zij geen vorm van sociale media in gedachten hadden tijdens het interview. De redenen hiervoor waren vaak de onbekendheid vanwege de leeftijd of het niet gebruiken van sociale media, of het niet vertrouwen van dit soort bronnen.

Ja, waar ik niets mee heb, hé. Nee. Daar heb ik echt niets mee (Vrouw, 47)

Ja ik zie gewoon een internetpagina als meest ideale (Man, 52)

Tabel 9: Soorten sociale media in gedachten tijdens interview.

Soort Sociale Media	Aantal
Hyves	8
Twitter	4
YouTube	2
Blog	1
MSN	1
Geen	8

6. Discussie

In deze analyse is weergegeven hoe Nederlandse consumenten aankijken tegen een aantal onderwerpen.

De eerste deelvraag is: *1: Wat zijn de waargenomen risico's bij voedsel?*

Allereerst is bekeken hoe de Nederlandse consument aankijkt tegen voedselrisico's. Uit de analyse is gebleken dat vette voeding en ongezond eten als risico worden gezien. Dat is in overeenstemming met het onderzoek van Rohr et al., die beschreven dat er een verschuiving was waardoor consumenten meer aandacht hebben voor voedingsgerelateerde risico's dan voedsel-gerelateerde risico's (2005). Het is echter niet geheel overtuigend, daar naast het voedingsgerelateerde risico van te vet eten ook het bederf van voedingsmiddelen en de onduidelijkheid over de inhoud van voedingsmiddelen vaker als risico werden aangegeven. Er is een significant verschil in perceptie van een voedselrisico tussen mannen en vrouwen, maar niet tussen de leeftijdscategorieën onderling. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat de steekproef met $n=20$ van te kleine omvang is om verschillen zichtbaar te maken.

Opvallend in het onderzoek is dat risico in de vorm van nieuwe technologieën in eerste instantie slechts 1 maal werd genoemd, maar bij latere bespreking van het onderwerp bleken veel consumenten dit toch als een risico te zien. Meer dan de helft van de respondenten vertrouwt deze technologieën niet, en 40% geeft aan hier weinig vertrouwen in te hebben maar niet alleen maar risico's te zien. Geen enkele respondent geeft aan nieuwe technologieën als compleet veilig te zien. Het lijkt goed om hier aan te nemen dat er een basis perceptie van risico is, waar nieuwe technologieën bijna niet onder vallen, maar dat consumenten zich hier zeker wel zorgen over maken.

De interviews voor dit onderzoek zijn voor mei 2011 afgenomen, dus voor de periode dat de crisis rond de uitbraak van de EHEC-bacterie zich afspeelde. Het Voedingscentrum heeft in juni 2011 een onderzoek laten uitvoeren naar beleving van voedselveiligheid onder Nederlandse consumenten. Hieruit bleek dat de uitbraken van EHEC en ESBL eerder dit jaar hebben bij bijna een derde van de Nederlanders ($n=2090$) hebben geleid tot extra zorgen over de veiligheid van ons eten (Voedingscentrum, 2011). Het zou kunnen dat in een toekomstig onderzoek, bijvoorbeeld vlak na een dergelijke crisis, er andere antwoorden worden gegeven op perceptie van voedselrisico's of een voedselcrisis en dit soort risico's veel meer worden genoemd.

Het is echter wel zeer nuttig dat het bekend is wat de 'basis' perceptie van consumenten is, omdat dergelijke uitbraken van bacteriën in de voedselketen niet voorspelbaar zijn, maar informatie over voedselrisico's altijd van toepassing is.

De omschrijving van een voedselcrisis was voor de respondenten vaak moeilijk om aan te geven. En opvallend is dat de omschrijvingen en voorbeelden die gegeven werden bijna allemaal te maken hadden met het niet of slechts weinig beschikbaar zijn van eten en/of water. Ziekte en manipulatie werden wel genoemd, maar heel weinig.

De tweede deelvraag is: *2: Wanneer vinden mensen een bron betrouwbaar, en welke bronnen zijn dit?*

Gebleken is dat vertrouwen in informatiebronnen niet vanzelfsprekend is. Het grootste deel van de respondenten geeft aan informatiebronnen deels te vertrouwen. Dit komt omdat informatie niet begrepen

Kan ik dit wel veilig eten?

wordt, onduidelijk is, het vertrouwen in de bedrijven achter de berichten is er niet of de berichten zijn verwarrend. Dit is in lijn met de 'relevant channel beliefs' uit het RISP-model van Griffin et al. (1999), zoals besproken in het theoretisch kader. Het geloven in een informatiebron is afhankelijk van de betrouwbaarheid van die bron, en die blijkt niet vanzelfsprekend te zijn, waardoor ook het geloof in bepaalde bronnen niet vanzelfsprekend is.

Bij het vertrouwen in bronnen wordt vaak aangegeven dat het afhankelijk is welke informatiebron het dan is, dus waar de informatie vandaan komt. Overheidsinstellingen worden vaker als betrouwbaar gezien dan commerciële bedrijven en producenten.

Vertrouwen in een bron is volgens de respondenten wel belangrijk. Het grootste deel van de respondenten geeft aan dat vertrouwen in een bron belangrijk is, zowel bij het kiezen voor een bron als het weerhouden daarvan.

De derde deelvraag is: 3: Is sociale media volgens de mensen geschikt als bron voor informatie over voedselrisico's?

De toepassing van sociale media in berichten over voedselrisico's is volgens de respondenten niet zomaar geschikt. Hoewel een groot deel aangeeft dat sociale media bruikbaar is, geven ook veel respondenten aan dat het misschien of zelfs niet bruikbaar is als bron. De beperkingen van sociale media die hier voor zorgen zijn dat het niet voor alle generaties bruikbaar is, en dat het vooral afhankelijk is van de bron, die moet wel betrouwbaar zijn. De overheid wordt hierin genoemd als betrouwbare bron om via sociale media informatie van te ontvangen.

Ook is het belangrijk te beseffen dat niet alle vormen van sociale media geschikt worden gevonden om berichten over voedselrisico's te verspreiden. Men geeft aan dat met name Hyves en Facebook er voor de sociale interactie en ontspanning zijn. De vorm van sociale media waar men tijdens het interview aan dacht is opvallend, Facebook werd niet genoemd, daarentegen werd Hyves vaak genoemd. Momenteel is in Nederland Facebook de grootste sociale netwerksite, en niet Hyves.

In geval van een voedselcrisis wordt sociale media meer als geschikte bron van informatie geacht. Vooral de snelheid van de berichten en de verspreiding op grote schaal zijn belangrijke voordelen van het gebruik van sociale media in geval van crisis.

Het gebruik van sociale media in geval van een voedselcrisis wordt door mannen en vrouwen significant verschillend gezien. Vrouwen vinden sociale media meest geschikt als bron, mannen vinden dit vaker misschien of niet geschikt als bron.

De sterke en zwakke punten van sociale media verschillen van uitgangspunt. De sterke punten die genoemd worden door de respondenten hebben veelal te maken met het sociale karakter van de manier van communiceren. Het is vooral leuk en handig om elkaars meningen te kunnen lezen.

De zwakke punten daarentegen focussen op de onbekendheid van de persoon of instelling achter het bericht, de discutabele betrouwbaarheid die dat met zich meebrengt en de ongeschiktheid voor oudere generaties.

Concluderend kan ik antwoorden op de onderzoeksvraag:

Kan sociale media ingezet worden als communicatiemiddel over voedselrisico's?

Sociale media kan volgens de Nederlandse consumenten niet zonder meer worden ingezet als communicatiemiddel over voedselrisico's. Het ligt aan de bron van de informatie of deze als betrouwbaar wordt gezien, en sociale media wordt als kanaal niet in alle vormen en voor alle generaties geschikt gevonden.

Kan ik dit wel veilig eten?

Er kan voor de overheid en andere instellingen die informatie verstrekken over voedselrisico's en voedselcrises de aanbeveling worden gedaan om het gebruik van sociale media als bron te onderzoeken voor hun doelgroepen en in te zetten met behoud van informatieverstrekking via traditionele informatiekkanalen.

Misschien krijgen we in de toekomst een bericht als deze...

@consumenten: Bak de kipfilet lang genoeg, en neem er ook wat groente bij #EetVeilig en #EetSmakelijk

7. Referenties

Bibliography

- Bos, J. G. H., van der Veen, M. J., & Turk, K. (2010). Twitter in Crisiscommunicatie. Een onderzoek naar de mogelijkheden van het gebruik van Twitter tijdens crises. Den Haag: COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement.
- Gurabardhi, Z., Gutteling, J. M., & Kuttschreuter, M. (2004). The Development of Risk Communication: An Empirical Analysis of the Literature in the Field. *Science Communication*, 25, 323-349.
- Houghton, J. R., Rowe, G., Frewer, L. J., Van Kleef, E., Chryssochoidis, G., Kehagia, O., Korzen-Bohr, S., Lassen, J., Pfenning, U., Strada, A. (2008). The quality of food risk management in Europe: Perspectives and priorities. *Food Policy*, 33, 13-26.
- Journal, N. (2011). Resistente bacteriën in groenten: NOS. <http://nos.nl/artikel/234009-resistente-bacterien-in-groenten.html>
- Marynissen, H., Pieters, S., Van Dorpe, S., Van het Erve, A.-M., & Vergeer, F. (2010). *Geen Commentaar! Communicatie in turbulente tijden*. Antwerpen: Houtekiet.
- TROS Radar (2011). Babyvoeding. [http://www.trosradar.nl/uitzending/item/1704/babyvoeding/?tx_brmenu2010\[year\]=2011](http://www.trosradar.nl/uitzending/item/1704/babyvoeding/?tx_brmenu2010[year]=2011)
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), 2011. Voedselveiligheid. http://rivm.nl/Thema_s/Leefstijl_Voeding/Voedselveiligheid .
- Rohr, A., Luddecke, K., Drusch, S., Muller, M. J., & Alvensleben, R. v. (2005). Food quality and safety - consumer perception and public health concern. *Food Control*, 16, 649-655.
- Scanfeld, D., Scanfeld, V., & Larson, E. L. (2010). Dissemination of health information through social networks: Twitter and antibiotics. *American Journal of Infection Control*, 38(3), 182-188.
- Slovic, P., Finucane, M. L., Peters, E., & MacGregor, D. G. (2007). The affect heuristic. *European Journal of Operational Research*, 177(3), 1333-1352.
- StaCG-ER. (2011). Report on Stakeholder's activities in the area of emerging risks: European Food Safety Authority (EFSA).
- Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2009). *Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth and Happiness*. London: Penguin Books.
- Van den Bos, K. (2011, 09-06-2011). Wat je niet snapt is eng, *nrc.next*, p. 16.
- Van der Vaart, J. (2011, 06-06-2011). Onrust in het land van de kuuroorden; Duitsland zoekt koortsachtig naar de herkomst van de dodelijke EHEC-bacterie, *nrc.next*, p. 4.
- van Kleef, E., Frewer, L. J., Chryssochoidis, G. M., Houghton, J. R., Korzen-Bohr, S., Krystallis, T., Lassen, J., Pfenning, U., Rowe, G. (2006). Perceptions of food risk management among key stakeholders: Results from a cross-European study. *Appetite*, 47, 46-63.
- Voedingscentrum. (2011). Een derde Nederlanders meer bezorgd over veiligheid eten. from <http://www.voedingscentrum.nl/nl/nieuws/een-derde-nederlanders-meer-bezorgd-over-veiligheid-eten.aspx>
- Wikipedia. Social media. from Wikimedia Foundation, Inc. http://nl.wikipedia.org/wiki/Social_media

Bijlage 1: Ingekorte versie Interviewprotocol

WP1.2 Interviewprotocol NL

- **Dank u dat u deel wilt nemen aan dit interview. Ik zal eerst kort uitleggen waarom uw bijdrage aan dit interview zo belangrijk is voor ons onderzoek.**
- **Met dit interview willen we graag proberen een goed overzicht te krijgen van de mening van de consument ten opzichte van communicatie over risico's en voordelen van voedingsmiddelen. Er zijn geen goede of foute antwoorden, het is juist heel belangrijk dat we uw ideeën te weten komen. Het is belangrijk dat u gewoon zegt wat u denkt.**
- **Dit interview wordt opgenomen zodat ik het kan terugluisteren en analyseren. Deze opnames zijn helemaal anoniem dus u hoeft zich er geen zorgen over te maken dat dit opgenomen wordt. Alle opnames worden na de analyse verwijderd.**
- **Hebt u nog vragen voordat we beginnen?**

SECTIE A Algemeen

1. **Vindt u onderwerpen als gezondheid en voedselveiligheid belangrijk? Waarom?**
 - **Hebt u persoonlijke ervaringen met het onderwerp voedselveiligheid? Hebt u allergieën?**
 - **Zijn er voedingsmiddelen die u niet kunt of wilt consumeren? (bijvoorbeeld, vanwege religieuze of andere overwegingen).**

SECTIE B Conceptualisation of Food Risks/Benefits

2. **Wat is volgens u een voedselrisico? Kunt u voorbeelden geven van voedselrisico's?**
 - **Welke woorden zou u associëren met voedselrisico's? Zou u een risico vanuit een sociaal/economisch/ethisch oogpunt kunnen omschrijven?**

3. Hoe zou u een voedselcrisis omschrijven?

- Een ander veelgebruikt woord is 'voedselschandaal'. Kunt u voorbeelden geven van voedselschandalen in het verleden?

~Sorteeropdracht~

SECTION C Reactions to and Perceptions of Risks/Benefits and Risk/Benefit Communication

SECTION C (i) Perceptions of the communication process

4. Wat is denkt u de belangrijkste taak van organisaties die communiceren over voeding?
- Wat denkt u dat hun doel is? Vertrouwt u deze organisaties? Zou u voorbeelden kunnen geven van zulke organisaties?

SECTION C (ii) Perceptions of new food technologies

We hebben al eerder gepraat over voedseltechnologieën tijdens het sorteren van het setje kaarten. Kunt u zich dat nog herinneren? (Nanotechnologie, GM, klonen)

5. Wat vindt u van deze technologieën gericht op voedsel?
- Kunt u voordelen bedenken?
 - Kunt u risico's bedenken?
6. Vertrouwt u deze technologieën? Denkt u dat deze technologieën veilig zijn?
- Waarom? Waarom niet?
7. Denkt u dat de bedrijven die deze technologieën gebruiken in staat zijn om met mogelijke risico's om te gaan?
- Waarom? Waarom niet?
8. Denkt u dat de overheid in staat is om adequate regels en richtlijnen op te stellen voor het gebruik van deze technologieën?
- Waarom? Waarom niet?
9. Wat zou u van gedachten kunnen doen veranderen?

- Denkt u dat er op dit moment iets mist aan deze technologieën? Zijn er acties die volgens u genomen zouden kunnen worden?

10. Zou u nog andere voedseltechnologieën kunnen opnoemen?

- Hebt u voor wat betreft dit voorbeeld een andere mening dan eerder genoemde voorbeelden? Waarom (niet)?

Section C (iv) Perceptions of health information initiatives and nutritional claims

We hebben al eerder gepraat over het informatieaanbod over voeding tijdens het sorteren van het setje taken. Kunt u zich dit herinneren? Er wordt regelmatig informatie over voeding verstrekt om de gezondheid van de consument te verbeteren. Dit soort informatie wordt verspreid om mensen een gezond eetpatroon aan te leren. Denkt u aan de voedselpiramide of het gebruik van een zoutarm- of vetarm dieet.

11. Wat vindt u van deze initiatieven?

- Gezondheidsvoordelen/andere voordelen

12. Vertrouwt u dit soort informatie? Vertrouwt u de organisatie/het bedrijf die de informatie verstrekt?

- Waarom? Waarom niet?

13. Wat zou u van gedachten doen veranderen?

- Is er iets dat u mist bij dit informatie aanbod? Zijn er acties die volgens u genomen zouden kunnen worden?

14. Kunt u nog andere informatie initiatieven bedenken?

- Vindt u deze initiatieven anders dan de initiatieven die we reeds hebben besproken? In welk opzicht?

SECTIE D Information Routes and Tools

SECTIE D (i) Use of information sources and motivations for use

Nu gaan we praten over informatiebronnen. Een informatiebron biedt u informatie over voedselrisico's en voordelen. Bijvoorbeeld de krant, televisie, radio, tijdschriften, enzovoort. Maar ook de levensmiddelenproducenten, supermarkten, consumentenorganisaties, of familie en vrienden.

15. Waar kunnen mensen over het algemeen volgens u informatie over voedselrisico's en voordelen vinden?

16. Waar verkrijgt u informatie over voedselrisico's en voordelen?

- Waarom gebruikt u deze bronnen?
- Kunt u omschrijven wat u ervan weerhoudt om een bepaalde informatiebron te gebruiken?

17. Wat moedigt u aan om een bepaalde informatiebron te gebruiken?

- Kunt u omschrijven waaraan deze informatiebron moet voldoen? Is vertrouwen hierbij van belang?

18. Wat zou u ervan weerhouden een bepaalde informatiebron te gebruiken?

- Is wantrouwen hierbij van belang?

SECTIE D (ii) New social media

19. Wat vindt u over het algemeen van sociale media? (spontane reactie van consument verkrijgen als het gaat over sociale media).

Ik zal u nu uitleggen wat over het algemeen onder sociale media wordt verstaan. Social media, of tekstberichten, foto's of video's gemaakt door gewone gebruikers, zijn media voor sociale interactie. Voorbeelden zijn Facebook en LinkedIn, blogs, online forums, Wikipedia, YouTube, en Twitter.

20. Gebruikt u sociale media? Welke vormen van sociale media gebruikt u?

- Wanneer en waar?
- Voor welk doel?
- Ervaart u problemen?

Vraag 31–35 alleen stellen wanneer deelnemer aangegeven heeft sociale media te gebruiken.

21. Gebruikt u traditionele informatiebronnen? (kranten, radio kanalen) via sociale media?

- Welke? In welke mate?

22. In welke mate vertrouwt u uw online omgeving als een bron van informatie?

23. In welke mate denkt u dat informatie via sociale media geloofwaardig is?

- Waarom betrouwbaar?
- Waarom niet?
- Hangt het af van wie de informatie verspreidt?
 - Vrienden/familie/professionals/overheid/onbekende bron.

24. Wat vindt u van sociale media als een bron voor het verkrijgen van informatie over voedselrisico's en voordelen?

- Denkt u dat sociale media bruikbaar kunnen zijn voor verspreiding van informatie over voeding?
- Gebruikt u sociale media voor informatie over voeding?
- Welke sociale media kunnen nuttig zijn, en welke niet?

25. Zou u sociale media gebruiken (vaker dan nu, wanneer u het reeds gebruikt), om informatie te verkrijgen over voedselrisico's en voordelen?

- Waarom wel/niet?
- Welk type informatie zou u willen verkrijgen via sociale media als het gaat om voeding? (gezondheid, veiligheid, informatie over voedselproductie).

26. Zou u sociale media gebruiken om informatie over voedselcrisissen te verkrijgen?

- Waarom? Waarom niet?

27. Welke vorm van sociale media had u in gedachten tijdens dit interview?

- Dit is de laatste vraag van dit interviewdeel om te checken of de deelnemer een specifieke tool in gedachten had (of juist aan het praten was over sociale media over het algemeen).

Zijn er nog vragen die u verwacht had, maar die wij niet gesteld hebben? Wilt u nog iets aanvullen aan dit interview?

Heel hartelijk dank voor uw deelname!